

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ

Дар'я Вадимівна КОЛОМИЦЬКА,

*студентка 4-го курсу групи 748ю Національного
аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «Харківський
авіаційний інститут»
kolomitskaya23@gmail.com*

Науковий керівник: *Гуцу С. Ф., канд. юрид. наук,
доцент кафедри права гуманітарно-правового
факультету Національного аерокосмічного
університету ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Розвиток сучасного суспільства нерозривно пов'язаний з впровадженням цифрових технологій та створенням механізмів правового регулювання відносин у цій сфері. Глобалізаційні процеси та розвиток ринку сучасних технологій суттєво впливають на розвиток віртуальних активів, зокрема і криптовалюти. Ще кілька років тому криптовалюта була розглянута як модний тренд, але з появою законодавчого регулювання інструментів фінансового права стало очевидно, що ця сфера є ключовим напрямом реформування фінансових відносин загалом [1, с. 253]. Нині криптовалюта стає більш поширеним засобом платежу, Україна не є винятком і тому криптовалюта потребує ефективного правового регулювання.

Згідно до звітів платформи Chainalysis, Україна має високе місце у рейтингу за загальним використанням криптоактивів. За звітом “Географія криптовалют” за 2022 рік, Україна посідає 3 місце в світі за рівнем прийняття криптовалют, оскільки вона є одним з лідерів за обсягами транзакцій на централізованих криптовалютних платформах [2].

Водночас в Україні ще не визначено остаточний правовий статус криптовалют та відносин, які виникають у зв'язку з їх використанням. Категорія “криптовалюти” визнається відносно новою та не розкритою в юридичній доктрині. Мандрик В.О. визначає, що криптовалюта – це цифровий актив, що є засобом обміну та використовує криптографію для безпеки своїх транзакцій, контролю створення додаткових одиниць та для перевірки передачі активів [3, с. 67]. Тобто криптовалюта є цифровими грошами, в основі якої лежить технологія криптографії. Така валюта не має фізичного вигляду, а існує тільки в електронному вигляді, тобто є комп'ютерним кодом. Перевагами такої валюти деякі дослідники відмічають анонімність використання, неможливість підробки, доступність, захищеність та децентралізованість. Правова природа криптовалюти відносно не визначена. Деякі правники зазначають, що вона має складну природу, а це унеможливає віднесення її до будь з яких існуючих правових режимів, зокрема: грошових

коштів, валюти, електронних грошей, валютних цінностей, цінних паперів, грошового сурогату тощо [4, с. 2].

Однією з найперших спроб регулювання криптовалюти можна визнати рекомендаційні роз'яснювальні документи які було оприлюднено Національним банком України “Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні “віртуальної валюти/криптовалюти” Bitcoin” від 10.11.2014р. У цьому роз'ясненні Національний банк України розглядав “віртуальну валюту/криптовалюту” Bitcoin як грошовий сурогат, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це протирічить нормам українського законодавства. Втім вже у 2020 році були внесені зміни до Закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдженню зброї масового знищення”, де дали визначення поняттю криптовалюти як віртуальному активу, а саме: “цифровий вираз вартості, яким можна торгувати в цифровому форматі або переводити, і який може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей”. Все це дозволило зробити великий крок до легалізації криптовалюти та її подальшого правового регулювання.

17 лютого 2022 року був прийнятий Закон України “Про віртуальні активи” [5], який став наступним кроком до визнання криптовалюти. Проте слід зазначити, що у Законі відсутнє пряме визначення поняття “криптовалюта”, він розглядає більш широкую економічну категорію – “віртуальні активи”. Згідно цього Закону віртуальні активи визначаються як нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Аналізуючи таке визначення віртуального активу, можемо дійти до висновку, що законодавець не обмежує його розуміння виключно криптовалютою. Розкриття змісту цього поняття як нематеріального блага, вираженого сукупністю даних у електронній формі, дозволяє відносити до віртуальних активів не лише криптовалюту, але й будь-який NFT токен, тобто унікальні, невзаємозамінні криптографічні токени, а також будь-які масиви даних, збережені та відтворювані в електронній формі, що мають вартість [6, с. 48]. Тож, за своєю суттю поняття “віртуальні активи”, не слід плутати з поняттями “криптоактиви”, “криптовалюти”.

Віртуальні активи у даному Законі поділяються на забезпечені та незабезпечені. Забезпечений віртуальний актив визначається як віртуальний актив, що посвідчує майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав. У свою чергу незабезпечений віртуальний актив – віртуальний актив, що не посвідчує жодних майнових або немайнових прав. Зокрема, Закон чітко встановлює, що віртуальні активи не будуть засобом платежу на території України. Їх не можна буде обміняти на товари та послуги. Розумейко Д. О. зазначає, що такі обмеження є через те, що наразі статус віртуальних активів не є чітко вираженим, відсутні механізми щодо розпорядження криптоактивами, не визначена податкова ставка на здійснення операцій у криптовалюті [7, с. 685].

Отже, аналіз Закону України “Про віртуальні активи” свідчить про те, що він спрямований не тільки на регулювання криптовалют, які були головною

метою уваги законодавців та обіг яких став головною причиною прийняття закону, але і на інші види віртуальних активів [8, с. 143]. У майбутньому цей Закон може стати важливим кроком у розвитку криптовалютної галузі в Україні, забезпечивши правовий статус та захист прав власників віртуальних активів.

На підставі викладеного можна сказати, що в Україні все ще існують проблеми щодо правового регулювання криптовалюти. Зокрема, відсутність єдиного підходу до визначення криптовалюти та віртуальних активів у різних законодавчих актах, що призводить до розбіжностей у їх тлумаченні. Але Україна впевнено розвивається у напрямі легалізації криптовалют та належного нормативно-правового механізму регулювання криптовалюти.

Список використаних джерел:

1. Панфілов О. Є., Сідоров М. І. Правове регулювання віртуальних активів в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. – С. 253-255.
2. The 2022 Global Crypto Adoption Index. URL: <https://blog.chainalysis.com/reports/2022-global-crypto-adoption-index/>
3. Мандрик В. О., Мороз В. П. Законодавче регулювання обігу криптовалют в Україні, проблеми та перспективи їх розвитку. *Науковий вісник НАТУ України*. 2019, т. 29, № 4. С. 67-71.
4. Ковалевич І. І. Теоретико-правові засади правового регулювання криптовалюти в Україні. *Шерешевські читання: Проблеми цивілістики в умовах пандемії та ІТ*: матер. Всеукр. наук. конф. (м. Одеса, 10 грудня 2021 р.) / МОН України, НУ "ОЮА" ; за заг. ред. д.ю.н., проф. Є. О. Харитонова. Одеса: Фенікс, 2021. С. 239-242.
5. Про віртуальні активи: Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX. Верховна Рада України. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення 24.02.2023)
6. Нагнибіда В. І. Реалізація положень законодавства про віртуальні активи у світлі політики діджиталізації. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2021. № 5. С. 45-52.
7. Розумейко Д. О. Трансформація обігу віртуальних активів у період воєнного часу. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття* (до 25-річчя Національного університету "Одеська юридична академія" та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавничий дім "Гельветика", 2022. – Т. 2. – С. 684-686.
8. Цукан С. В. Нормативно-правові засади державного регулювання обороту віртуальних активів: теоретичний аспект. *Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри* : матер. науковопрактичного круглого столу (Суми, 27 січня 2023 р.). Суми : Сумський державний університет, 2023. С.140-144.